

ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်၏ အယ်ဒီတာ့အာဘော်

မင်းမော်သန့်*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် စစ်ကြိုခေတ် ဂျာနယ်ကျော်ဂျာနယ်မှ အယ်ဒီတာ့အာဘော်များကို လေ့လာထားသည့် စာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ကိုလိုနီခေတ်တွင် ဂျာနယ်ကျော်သည် ထင်ရှားသော ဂျာနယ်တစ်စောင် ဖြစ်ပါသည်။ ဂျာနယ်ကျော်သည် ကိုလိုနီခေတ်၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး အခြေအနေတို့ကို အယ်ဒီတာ့အာဘော်အခန်းမှ နေ၍ ထောက်ပြဝေဖန်လေ့ ရှိပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ဂျာနယ်ကျော်၏အယ်ဒီတာ့ ဖြစ်သော ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်၏ အယ်ဒီတာ့အာဘော်များကို အဓိကထား၍ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

သောချက်ဝေါဟာရ - အယ်ဒီတာ့အာဘော်၊ ကိုလိုနီ၊ ရှင်းပြခြင်း၊ ထောက်ခံခြင်း၊ ဝေဖန်ခြင်း၊ စည်းရုံးခြင်း။

နိဒါန်း

ဤစာတမ်းသည် ကိုလိုနီခေတ်တွင် ထွက်ပေါ်ခဲ့သည့်ဂျာနယ်များမှ ဂျာနယ်ကျော်၏ အယ်ဒီတာ့အာဘော်များကို လေ့လာဆန်းစစ်တင်ပြထားသည့် စာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ လေ့လာတင်ပြရာတွင် ကိုလိုနီခေတ်နှောင်းတွင် ဖြစ်ပျက်နေသော မြန်မာ့နိုင်ငံရေးအခြေအနေများကို ဂျာနယ်ကျော်အယ်ဒီတာ့ချုပ် ဦးချစ်မောင်က အယ်ဒီတာ့အာဘော်အခန်းမှ ထောက်ပြဝေဖန်ထားသည်များကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်၏ မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ထားရှိသော စေတနာကို ဤစာတမ်းတွင် ဦးစားပေးလေ့လာထားပါသည်။ လေ့လာတင်ပြရာတွင် မြန်မာစကားပြေအရေးအသား ရှုထောင့်မှ တင်ပြပါမည်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်တော်၏စာတမ်းသည် မြန်မာစာပေလေ့လာမှုကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

၁။ ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ

ဦးချစ်မောင်ကို သာယာဝတီခရိုင်၊ အုတ်ဖိုမြို့၌ အဖဦးမြ၊ အမိဒေါ်စောယုတို့မှ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၇၄ ခုနှစ် ပြာသိုလဆန်း (၁၃)ရက် တနင်္လာနေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ ငယ်စဉ်က လက်ပန်တန်းမြို့ အစိုးရအထက်တန်းကျောင်းတွင် စာသင်သည်။ ဆယ်တန်း စာမေးပွဲကိုအောင်မြင်ပြီး မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာတွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်သည်။

* ဒေါက်တာ၊ ပါမောက္ခ၊ မြန်မာစာပေ၊ စစ်တွေတက္ကသိုလ်

ဦးချစ်မောင်၏ ကြိုးစားမှုကြောင့် အယ်ဒီတာချုပ် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၁၉၃၉ တွင် မြန်မာ့အလင်းအယ်ဒီတာချုပ်အဖြစ်မှ နှုတ်ထွက်ပြီး ဂျာနယ်ကျော်ကို ထုတ်ဝေသည်။ ဂျာနယ်ကျော်ကိုထုတ်ဝေရင်း ရွှေလင်းယုန် ဟူသော ကလောင်အမည်ဖြင့် နိုင်ငံရေးဆောင်းပါး၊ ဝတ္ထု၊ စာတမ်းများ ရေးသားသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဦးချစ်မောင်သည် ဖက်ဆစ်ဂျပန်တော်လှန်ရေးလုပ်ငန်းများ၌ ပါဝင်သည်။

ဂျပန်များလက်နက်ချပြီးနောက် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းခေါင်းဆောင်သော ဖဆပလ ဗဟိုဦးစီးအဖွဲ့တွင် ပါဝင်ကာ လွတ်လပ်ရေးအတွက် တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံစာရေးဆရာများအသင်း ‘ဥက္ကဋ္ဌ’ အဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်သည်။ သက္ကရာဇ် ၁၃၀၇ ခုနှစ်တွင် ဆီးရောဂါဖြင့် ရုတ်တရက် ကွယ်လွန်သည်။ ဦးချစ်မောင်၏ဇနီးမှာ ဂျာနယ်ကျော်မမလေး ဖြစ်သည်။

၂။ သတင်းစာဂျာနယ်ဟူသည်

သတင်းစာဟူသည်မှာ ‘ပြည်တွင်းပြည်ပသတင်းများကို အများအားဖြင့် နေ့စဉ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသော စာစောင်’^၁ ဟု မြန်မာအဘိဓာန်က ဖွင့်ဆိုပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံတိုင်းတွင် နေ့စဉ်ဖြစ်ပျက်နေသည့် အကြောင်းအရာများကို နိုင်ငံသားများ သိရှိစေရန် ထုတ်ဝေသည့် စာစောင် ဖြစ်သည်။ ဂျာနယ်ဟူသည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား ‘journal’ ကို အသံဖလှယ်ကာ မွေးစားထားသော စကားလုံး ဖြစ်သည်။ တစ်ပတ်တစ်ကြိမ်၊ နှစ်ပတ်တစ်ကြိမ် စသည်ဖြင့် ထုတ်ဝေသော စာစောင် ဖြစ်သည်။ ဆရာဦးဝန်၏ တက္ကသိုလ်မြန်မာအဘိဓာန်တွင် ‘များသောအားဖြင့် ခုနစ်ရက်တစ်ပတ်တွင် တစ်ကြိမ်ကျ ထုတ်ဝေသော စာစောင်’ ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

စာနယ်ဇင်းသမိုင်းတွင် သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်၊ မဂ္ဂဇင်း ဟူသော ဝေါဟာရကို အရောရောအထွေးထွေး သုံးစွဲကြပါသည်။ ဦးခင်မောင်ထွန်း၏ မြန်မာဂျာနယ်သမိုင်းတွင်-

“၁၉၁၇ ခုနှစ် မတ်လ၌ သူရိယမဂ္ဂဇင်း ထွက်ပေါ်လာသောအခါ မဟာဗောဓိသတင်းစာက သူရိယမဂ္ဂဇင်းသတင်းစာဟု ရေးသည်။ ၁၉၁၉ ခုနှစ်၌ စတင်ထုတ်ဝေသော မြန်မာ့ဗျူဟာဂျာနယ်သည် အတွင်းစာမျက်နှာခေါင်းစီးတိုင်း၌ ဂျာနယ်ဟူ၍ ဖော်ပြသော်လည်း အယ်ဒီတာမှတ်ချက်များတွင် မဂ္ဂဇင်းဟူ၍ ရံဖန်ရံခါ ရေးသည်။ ၁၉၂၁ ခုနှစ် ဧပြီလထုတ် ဓမ္မဒေသနာတော်တရားသတင်းစာကို

^၁ မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၁၉၉၁၊ ၃၆၁။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် The Monthly Journal လစဉ် သတင်းစာ ဂျာနယ်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလထုတ် ဒဂုန်မဂ္ဂဇင်း၌ မြန်မာ့အာဇာနည်ဂျာနယ်က ဂျာနယ်ဈေးနှုန်း ပြင်ဆင်ချက် ကြော်ငြာရာတွင် သတင်းစာဂျာနယ် ဟူ၍ ရေးသည်။ ထိုနှစ်ထဲမှာပင် မန္တလေးမှ မြန်မာ့မဏ္ဍိုင်ဂျာနယ် ထုတ်ဝေမည့် အကြောင်း နေပြည်တော်ဂျာနယ်တွင် ကြော်ငြာရာ၌ ‘မြန်မာ့ မဏ္ဍိုင် (၇)ရက်တစ်ကြိမ် ဂျာနယ်သတင်းစာ’ ဟူ၍ ဖော်ပြသည်။ နာမည်ကြီး ဒီးဒုတ်ဂျာနယ်ပင်လျှင် ၁၉၂၉ ခု၊ မတ်လ (၃၀)ရက်နေ့ အထိ အတွင်းမျက်နှာများ၏ ခေါင်းစဉ်တွင် ဒီးဒုတ်သတင်းစာဟု ရေးထိုးထားလေသည်။”^၁

ဤသို့ ဂျာနယ်၊ မဂ္ဂဇင်း၊ သတင်းစာဝေါဟာရများ ရောထွေးနေကြခြင်းမှာ လုပ်ငန်းသဘောချင်းလည်းတူ၊ တင်ပြပုံချင်းလည်းတူ၍ ဖြစ်နိုင်သည်။ နှစ်ပေါင်း (၇၀)ခန့် စောသည့် သတင်းစာဟူသော ဝေါဟာရကို မဂ္ဂဇင်းနှင့်ဂျာနယ် ဟူသော ဝေါဟာရများ အသစ်များက မလွှမ်းမိုးနိုင်၍လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ စီးပွားရေးအခြေအနေ အရ ဂျာနယ်မှမဂ္ဂဇင်း၊ မဂ္ဂဇင်းမှဂျာနယ် အပြောင်းအလဲလုပ် ထုတ်ဝေရသော ကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ယခုအချိန်ကဲ့သို့ သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်၊ မဂ္ဂဇင်း ဟူ၍ ထုတ်ဝေပုံ တိတိပပ ကွဲပြားခြားနားမှု မရှိသောကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

ယနေ့ခေတ်တွင် သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်၊ မဂ္ဂဇင်း ဟူသော ဝေါဟာရသည် အသုံးတွင်ကျယ်နေသော ဝေါဟာရ ဖြစ်သည်။ နေ့စဉ်ထုတ်ဝေလျှင် သတင်းစာ၊ အပတ်စဉ်ထုတ်ဝေလျှင် ဂျာနယ်၊ လစဉ်ထုတ်ဝေလျှင် မဂ္ဂဇင်းဟု သတ်မှတ်ထားကြ ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ဂျာနယ် ဟူသည်မှာ တစ်ပတ်တစ်ကြိမ်ထုတ်နှင့် နှစ်ပတ် တစ်ကြိမ်ထုတ် ဂျာနယ်များကို ရည်ညွှန်းပါသည်။

၃။ မြန်မာ့ဂျာနယ်သမိုင်း

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဦးဆုံးဂျာနယ်ဖြစ်သော ‘မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်း ဂျာနယ်’ ကို ၁၉၁၁ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် စတင်ထွက်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသနအသင်းဂျာနယ်သည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် စတင်ထုတ်ဝေသော ဂျာနယ် ဖြစ်သော်လည်း မြန်မာဘာသာဆောင်းပါးများကို စတင်ဖော်ပြသော ဂျာနယ် ဖြစ်ပါသည်။

^၁ ဝန်၊ ဦး၊ ၁၉၆၁၊ ၃၈၀။

မြန်မာဘာသာဖြင့် ပထမဆုံးထုတ်ဝေသည့် ဂျာနယ်မှာ မြန်မာ့ဗျူဟာဂျာနယ် ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့ဗျူဟာဂျာနယ်ကို ၁၉၁၉ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ (၁၃)ရက် (၁၂၈၁ ခုနှစ်၊ နတ်တော်လဆုတ် (၇)ရက်) စနေနေ့တွင် စတင်ထုတ်ဝေသည်။ ထိုအချိန်က မြန်မာ မဂ္ဂဇိန်၊ မြန်မာ့အလင်း၊ သူရိယ၊ ပညာ့အလင်း စသော တစ်လတစ်ကြိမ်ထုတ် မဂ္ဂဇင်းများနှင့် နေ့စဉ်ရက်ခြားထုတ် သူရိယ၊ မြန်မာ့အလင်း စသော သတင်းစာများ ထွက်ပေါ်နေကြပြီဖြစ်၏။ သို့သော် တစ်ကြိမ်ထုတ်စာစောင်အနေဖြင့် မြန်မာ့ဗျူဟာမှာ ပထမစာစောင်ဖြစ်သည်ဟု အဆိုရှိသည်။

၁၉၂၀ ခုနှစ် အစောပိုင်းတွင် ပြည်မြို့ အမှတ် ၅၆၊ ကမ်းနားလမ်း၊ ကြည်တော်မူတိုက်မှ 'ကြည်တော်မူ' စာစောင်ကို ထုတ်သည်။ ထို့နောက် 'မြန်မာ့ အာဇာနည်' ဂျာနယ် ထွက်ပေါ်လာပါသည်။ ဆက်လက်ပြီး ဗဟိုရံစည်ဂျာနယ် ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ ၁၉၂၁ ခုနှစ်တွင် နှစ်ပါးကြည်ဂျာနယ်၊ ဗန္ဓုလဂျာနယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ သမဝါယမဟိတဂျာနယ်၊ ဝရဇိန်ဂျာနယ်၊ လွတ်ငြိမ်းဘွယ်ဂျာနယ်၊ နေပြည်တော် ဂျာနယ်၊ ဟုမ္မရူးဂျာနယ်တို့ ထွက်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။

၁၉၂၂ တွင် ရန်ကုန်ဂျာနယ်၊ အောင်ဇေယျဂျာနယ်၊ ရန်ကြီးအောင်ဂျာနယ်၊ မြန်မာ့မဏ္ဍိုင်ဂျာနယ်၊ ဥက္ကပဂျာနယ်၊ မြန်မာ့ရီဗျူးဂျာနယ်များ ထွက်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၂၃ တွင် မြန်မာ့စီးပွားရေး ကြီးပွားရေးဂျာနယ် ထွက်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် မြန်မာ့ကြေးမုံဂျာနယ်၊ ဇေယျဂျာနယ်၊ ဒီးဒုတ်ဂျာနယ်တို့ ထွက်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၂၅ တွင် ဝံသာနုဂေဇတ်ဂျာနယ်၊ ၁၉၂၇ ခုနှစ်တွင် ဇီးကွက်ဂျာနယ်၊ ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင် ရှုဝံ ဂျာနယ်၊ အလင်းရောင်ဂျာနယ်၊ ဝိဇယဂျာနယ်တို့ ထွက်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၂၉ တွင် တက္ကသိုလ်ဂျာနယ်၊ ၁၉၃၀ တွင် သူရိယရုပ်စုံဂျာနယ်တို့ ထွက်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။

၁၉၃၁ တွင် ဘာဏုရာဇာဂျာနယ်ကို ပျဉ်းမနားမြို့တွင် စတင်ထုတ်ဝေ ပါသည်။ ထို့နောက် ခေတ်သစ်ရုပ်စုံဂျာနယ် ထွက်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၃၂ တွင် ဂျိုကာဂျာနယ်၊ ရွှေလမင်းဂျာနယ်၊ ရတနာသီဟဂျာနယ်တို့ ထွက်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၃၃ တွင် ဒေါင်းအပတ်စဉ်ဂျာနယ်၊ လှယဉ်ယဉ်ဂျာနယ်၊ တိုးတက်ရေးဂျာနယ်၊ ခေတ်သစ်ဂျာနယ်၊ ၁၉၃၄ တွင် ပြည်သူ့မျက်လုံးရယ်ရွှင်ဘွယ်ဂျာနယ်၊ ၁၉၃၆ တွင် ဆယ်သန်းဂျာနယ်၊ ဘားမားဂျာနယ်၊ ၁၉၃၉ တွင် ဂျာနယ်ကျော်နှင့် စနေနဂါးနီ ဂျာနယ်၊ ၁၉၄၁ တွင် ရုပ်ပြောင်ဂျာနယ်တို့ ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။

၁၉၄၅၊ ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် စစ်ကြီးပြီးခါစဖြစ်သောကြောင့် မြန်မာတစ်ပြည်လုံးတွင် ဂျာနယ်များ အလှအယက် ပေါ်ထွက်လာသည်။ ဦးကြီးမောင် ဦးစီးသည့် ခေတ်လူငယ် ဂျာနယ်၊ ဦးချစ်မောင် ဦးစီးသည့် ဂျာနယ်ကျော်၊ သခင်သန်းထွန်း ဦးစီးသည့် လက်ရုံး

ဂျာနယ်၊ ဦးညွန့်ဟန် ဦးစီးသည့် စာမျိုးစုံဂျာနယ်၊ ဆရာယော ဦးစီးသည့် ဇေယျ
ဂျာနယ်၊ အောင်ဂျာနယ်၊ ဒဂုန်ခင်ခင်လေး ဦးစီးသည့် ယုဝတီဂျာနယ်၊ သတင်းစုံ
ဂျာနယ်၊ ရုပ်စုံဂျာနယ်၊ အမျိုးသမီးများ ဦးစီးသည့် ဝိသာခါဂျာနယ်တို့ ထွက်ပေါ်ခဲ့
ပါသည်။

၁၉၄၀ မှ ၁၉၇၀ အတွင်း ထွက်ပေါ်လာသော ဂျာနယ်များမှာ တပ်နီဂျာနယ်၊
ပြည်သူ့သတင်းဂျာနယ်၊ ဦးဘချိုဂျာနယ်၊ တိုင်းရင်းမေဂျာနယ်၊ လူထုဂျာနယ်၊
ချိုတေးသံဂျာနယ်၊ တိုင်းချစ်ဂျာနယ်၊ ဂျိုးဖြူဂျာနယ်၊ ခွပ်ဒေါင်းဂျာနယ်၊ ဂျာနယ်သစ်၊
စသုံးလုံးဂျာနယ်၊ ကလေးဂျာနယ်၊ စစ်ပညာဂျာနယ်၊ ချင်းတွင်းဂျာနယ်၊ တေဇဂျာနယ်၊
ရှုထောင့်ဂျာနယ်တို့ ထွက်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။

၁၉၇၂ တွင် လူငယ်ဂျာနယ် ထွက်ပေါ်လာခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် လမ်းစဉ်
သတင်းဂျာနယ်၊ ရှေ့သို့ဂျာနယ်၊ လုပ်သားဂျာနယ်၊ တောင်သူလယ်သမားဂျာနယ်၊
ပြည်သူ့ဂျာနယ်၊ အိုးဝေဂျာနယ်၊ ရွှေထူးဂျာနယ်၊ သတင်းဂျာနယ်၊ ယုဝတီဂျာနယ်၊
ရွှေမောင်ဂျာနယ်၊ မှန်နန်းဂျာနယ်၊ တံခွန်နှင့် သက်လုံဂျာနယ်တို့ ထွက်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။
မြန်မာဂျာနယ်များသည် ၁၉၉၆ ခုနှစ်ဝန်းကျင်မှစတင်ကာ ပြန်လည်ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့သည်။
နိုင်ငံတကာသတင်းဂျာနယ်၊ ပြည်မြန်မာသတင်းဂျာနယ်တို့ အပါအဝင် ဂျာနယ်
ဆယ်စောင်ခန့် ထုတ်ဝေခွင့် ရရှိခဲ့ပါသည်။ ၁၉၉၉ တွင် တရားဝင်မှတ်ပုံတင်ထားသည့်
ဂျာနယ် ၅၀ ကျော်အထိ ရှိလာသည်။ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဂျာနယ် ၈၁ စောင် ထွက်သည်။
၂၀၀၂ တွင် ဂျာနယ် ၈၅ စောင်အထိ တိုးတက်လာသည်။ ၂၀၀၃ တွင် ၉၂ စောင်၊
၂၀၀၄ တွင် ၁၀၇ စောင်၊ ၂၀၀၅ တွင် ၁၂၄ စောင်၊ ၂၀၀၆ တွင် အစောင် ၁၂၀၊ ၂၀၀၇
တွင် ၁၇၆ စောင်၊ ၂၀၀၈ တွင် ၁၉၂ စောင်၊ ၂၀၀၉ တွင် ၁၅၃ စောင်
ထုတ်ဝေလျက်ရှိသည်ဟု စာပေစိစစ်ရေးနှင့်မှတ်ပုံတင်ဌာနမှ သိရှိရသည်။^၁

ယနေ့အချိန်တွင် ၁၃၇ စောင်ခန့် ဆက်လက်ထုတ်ဝေလျက် ရှိပါသည်။
ဂျာနယ်အမျိုးအစားများလည်း စုံလင်လှပါသည်။ ပြည်တွင်းသတင်း၊ နိုင်ငံတကာ
သတင်း၊ စီးပွားရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာ၊ အတွေးအမြင်၊ ခရီးသွားကဏ္ဍ၊
အားကစား စသည်ဖြင့် အမြောက်အများ ထွက်ရှိနေပါသည်။ အချို့ဂျာနယ်များသည်
ဆက်လက်ထုတ်ဝေခြင်း မရှိဘဲ ရပ်ဆိုင်းသွားခဲ့ကြသည်ကိုလည်း တွေ့မြင်ရပေသည်။

^၁ သန်းတင်၊ မောင်၊ ၂၀၀၉၊ ၇။

၄။ ဂျာနယ်ကျော်သမိုင်း

ဂျာနယ်ကျော်ကို ၁၉၃၉ ခုနှစ်၊ မေလ (၂၇)ရက် (၁၃၀၁ ခုနှစ် နယုန်လဆန်း (၁၀)ရက်) စနေနေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့၌ ထုတ်ဝေသည်။ အတွဲ(၁) အမှတ်(၁)တွင် ပိုင်ရှင်မတင်လှိုင်အတွက် မောင်အုန်းမြင့်က ထုတ်ဝေသည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ အတွဲ(၁)၊ အမှတ်(၄)မှစ၍ ပိုင်ရှင်ဒေါ်တင်လှိုင်က တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေသည်။ အတွဲ(၂)၊ အမှတ်(၅)မှစ၍ အယ်ဒီတာမှာ ဦးချစ်မောင် ဖြစ်လာသည်။ ဦးချစ်မောင်ကိုယ်တိုင် ဤဂျာနယ်ကို လုံးဝဦးစီးလုပ်ငြိမ်းကြောင်း စာမျက်နှာ(၂)တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။^၁

ဂျာနယ်ကျော်၏ အတွဲ(၁)၊ အမှတ်(၁)တွင် ဂျာနယ်ထွက်ပေါ်လာရသည့် အကြောင်းရင်းကို-

“ယခုအခါ အနောက်နိုင်ငံသားတို့ မဆိုထားဘိ၊ အိန္ဒိယပြည် တွင်ပင် အလွန်လှပသော ဆေးရောင်စုံမျက်နှာဖုံးဖြင့် ရက်သတ္တ တစ်ပတ်လျှင်တစ်ကြိမ်ကျ ထုတ်ဝေသည့် ဂျာနယ်များ ထွက်ပေါ်လျက် များစွာ ခေတ်စားတွင်ကျယ်နေကြပြီဖြစ်ရာ၊ ကျွန်ုပ်တို့မြန်မာပြည် တွင်ကား ဤသည်ဘက်၌ များစွာ ထွန်းကားသည်ဟူ၍ မရှိ သဖြင့် အနောက်နိုင်ငံများမှ ထုတ်ဝေသော ဂျာနယ်များ၏ အဆင့်အတန်းကို မီအောင် ဤဂျာနယ်ကို စီစဉ်ထုတ်ဝေလိုက် ရခြင်း ဖြစ်သည်။”

ယင်သို့ စီစဉ်ထုတ်ဝေရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ မြန်မာပြည်အရပ်ရပ်၌ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော အရေးကိစ္စဟူသမျှကို ပြည်ပိုင်အစိုးရတို့ အရေးမယူလျှင် မဖြစ်သော အခြေအနေသို့ ရောက်အောင် ပြင်းပြင်းထန်ထန် ရေးသားဖော်ညွှန်းတိုက်တွန်း နှိုးဆော်ခြင်း၊ နယ်သူနယ်သားများအား အရေးတစ်စုံတစ်ရာ ပေါ်ပေါက်လာသော် မည်သို့အကြံဉာဏ်ထုတ် အလုပ်လုပ်ရမည်ကို ထိရောက်သော အကြံဉာဏ်များပေး၍ ရေးသားလမ်းညွှန်ခြင်း၊ အခြားရေးရန်ရှိသမျှကို မျက်နှာမထောက်၊ မကြောက်မညှာ၊ ချမ်းသာမပေး အမှန်အတိုင်းရေးခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ရန်ပင် ဖြစ်စေ သည်။”

^၁ ခင်မောင်ထွန်း၊ ဦး၊ ၁၉၇၄၊ ၂၁၁။

ဤသို့ပြုလုပ်ရာ၌ ကျွန်ုပ်တို့သည် ချောက်သော်လည်း မကြောက်၊ လှန့်သော်လည်း မလန့်၊ သွေးဆောင်ဖြားယောင်းသော်လည်း မယောင်မှားဘဲ တိုင်းပြည်အပေါ်၌ သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်တို့က ထားရှိအပ်သော တာဝန်ဝတ္တရားများကို အမြဲမသွေ စောင့်ထိန်း သွားရမည် ဖြစ်ပေသည်။”^၁

ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ဂျာနယ်ကျော်သည် သူ၏မူဝါဒအတိုင်း အဖက်ဖက်မှ ပြည့်စုံ ကောင်းမွန်အောင် ကြိုးပမ်းထားပါသည်။

ဂျာနယ်ကျော်တွင် ကာတွန်းဆရာဦးဘဂျမ်း၏ ‘ဒါတွေဟာ အမျိုးသားရေးလား’ ဟူသော ကာတွန်းများဖြင့် သရော်ကွက်များ၊ နယ်သတင်းများအဖြစ် ‘နယ်များ၌ မည်သို့သော ပြည်သူ့အသံအခန်းကို ‘ဤအချက်များကို မကျေနပ်နိုင်’ ဟု ရဲရဲဝံ့ဝံ့ တင်ပြသည်။ ထို့အပြင် ‘မေးစမ်းပါရစေ’၊ ‘အချေအတင်’ အခန်းတွင် တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး အမြင်မတူသည်ကို အပြန်အလှန် ရေးသားကြသည့် အခန်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ကမ္ဘာ့သတင်းများနှင့် ဆရာဇေန၏ ဦးလေးပြောမယ်အခန်းတို့ကိုလည်း လူအများက ကြိုက်နှစ်သက်ကြပါသည်။

ဂျာနယ်ကျော်သည် ၁၉၃၉ တွင် ပေါ်ပေါက်လာပြီး ၁၉၄၅ တွင် ပိတ်ထားခဲ့ ရသည်။ ဂျပန်ခေတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဂျပန်များက ချုပ်ချယ်သဖြင့်လည်းကောင်း၊ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားခွင့်မရသည်က တစ်ကြောင်းတို့ကြောင့် သုံးနှစ်ခန့် ပိတ်ထားခဲ့ ရပါသည်။ ထို့နောက် ၁၉၄၅ ခုနှစ်၊ သြဂုတ်လ (၁၀)ရက်နေ့တွင် ပြန်လည်ထွက်လာ နိုင်ပါသည်။

၅။ ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်၏ အယ်ဒီတာ့အာဘော် အကြောင်းအရာပိုင်း

အယ်ဒီတာ့အာဘော်များကို လေ့လာကြည့်လျှင် ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် ရေးသားကြ သော်လည်း ခြုံငုံ၍ဖော်ပြရလျှင် အစိတ်အပိုင်းလေးခု ပါဝင်သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

- ၁။ ရှင်းပြခြင်း
- ၂။ ထောက်ခံခြင်း
- ၃။ ဝေဖန်ခြင်း
- ၄။ စည်းရုံးခြင်း

တို့ ဖြစ်ပါသည်။

^၁ ဂျာနယ်ကျော်၊ ၁၉၃၉၊ မေ(၂၇)၊ ၃။

၅။ ၁။ ရှင်းပြခြင်း

ကိုလိုနီလက်အောက်သို့ ကျရောက်နေသော မြန်မာပြည်သူပြည်သားများအတွက် ခေတ်အခြေအနေကို သိရှိစေရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ ရင်ဆိုင်လာရမည့် အခြေအနေတို့ သိရှိစေရန်အတွက်လည်းကောင်း ဂျာနယ်၏ အယ်ဒီတာ့အဘော်ခန်းမှ ရှင်းလင်း တင်ပြလေ့ ရှိပါသည်။

မြန်မာလူမျိုးတို့သည် မိမိတို့၏အဝတ်အစားများကို ရက်ကန်းစင်များမှ ထုတ်လုပ် ကြသည်။ ထိုသို့ ထုတ်လုပ်ကြသော်လည်း ရက်ကန်းခတ်ရန်အတွက် လိုအပ်သော ချည်ခင်များကို ထုတ်လုပ်နိုင်ခြင်း မရှိပေ။ ထိုဝါဂွမ်းများကို မြန်မာနိုင်ငံတွင်း၌ စိုက်ပျိုးကြသည်။ မြန်မာလယ်ယာမှ စိုက်ပျိုးပြီးသောဝါဂွမ်းများကို ပြည်ပနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ကြသည်။ ထိုဝါဂွမ်းများသည် ချည်ခင်များအဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လည် တင်သွင်းလာသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာ့ဝါဂွမ်းများကို ချည်ခင်များဖြစ်အောင် ပြည်တွင်း ၌သာ ကြိုးစားသင့်ကြောင်း ရှင်းပြထားသည်မှာ-

“မြန်မာပြည်မှ ဝါဂွမ်းများကို နိုင်ငံခြားများသို့ ဤမျှလောက် တင်ပို့နေနိုင်ပါလျက် မြန်မာပြည်တွင် လုံလောက်အောင် ချည်ခင် မဖြစ်နိုင်ခြင်းသည် နစ်နာဖွယ်ဖြစ်နေသောကြောင့် မြန်မာပြည်၏ စီးပွားရေးအတွက် တိုင်းရင်းသားဖြစ် ချည်ထည်လုပ်ငန်းကို အားပေး၍နေကြကုန်သော ဝံသာနုအပေါင်းတို့သည် မြန်မာပြည် ချည်ခင်ဖြစ်မြောက်စေရန် ကြိုးစားအားထုတ်သင့်ကြပေကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့က အကြံဉာဏ်ပေးလိုက်ရအပ်သတည်း”^၁

ဟူ၍ ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်က အယ်ဒီတာ့အဘော်ခန်းမှ မြန်မာပြည်တွင် ‘ချည်ခင် လုံလောက်အောင် ကြိုးစားသင့်ခြင်း’ ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ရှင်းပြထား ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၈၈၅-၈၆ ခုနှစ်တွင် ကိုလိုနီဘဝသို့ သက်ဆင်းခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်က မြန်မာနိုင်ငံသည် အိန္ဒိယ၏ ပြည်နယ်တစ်ခုအဖြစ် အုပ်ချုပ်ခြင်းကို ခံရသည်။ ၁၉၃၇ တွင် အိန္ဒိယနှင့် မြန်မာကို သီးခြားအုပ်ချုပ်ခဲ့ကြပါသည်။ ထိုအခါ အခက်အခဲများစွာ တွေ့ရှိရပါသည်။ ပို့ကုန်သွင်းကုန်ကိစ္စ၊ လူဝင်လူထွက်ကိစ္စတို့တွင် မြန်မာနှင့် အိန္ဒိယတို့ သဘောထားကွဲပြားကြပါသည်။ ထိုသို့ ကွဲပြားကြသည်မှာ အကျိုးမရှိကြောင်းကို-

^၁ ဂျာနယ်ကျော်၊ ၁-၇-၁၉၃၉၊ စာ ၃။

“ဥပမာအားဖြင့် ဖော်ပြရမည်ဆိုလျှင် မြန်မာပြည်လူဝင်လူထွက်ကို ကန့်သတ်လျှင် မြန်မာဆန်ကို အိန္ဒိယက မဝယ်ယူဘဲနေရမည်ဟု အိန္ဒိယပြည်၌ ရေးသားပြောဆိုနေကြ၏။ ထိုကဲ့သို့ မြန်မာဆန်ကို အိန္ဒိယပြည်က မဝယ်လျှင် အိန္ဒိယပြည်က ချည်ထည်တို့ကို သပိတ်မှောက်ရလိမ့်မည်ဟု မြန်မာပြည်၌လည်း တုံ့ပြန်ရေးသား ပြောဆိုနေကြ၏။

စစ်စင်အားဖြင့် အိန္ဒိယပြည်သည်လည်းကောင်း၊ မြန်မာပြည်သည် လည်းကောင်း ကျွန်ဘဝ၌နေရသော လက်အောက်ခံတိုင်းပြည်များ ဖြစ်ရာ ထိုကဲ့သို့ မသင့်တင့်သော ရန်စကားမျိုးကို ပြောဆို ရေးသားနေကြခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း နှစ်ဦးနှစ်ဖက်စလုံး၏ ကျွန်သက်ရှည်စေရန်မှတစ်ပါး အခြားအကျိုးခံစားခွင့် မရှိသော စကားများဖြစ်ကြောင်းကို အထူးသတိပြုကြရန် သင့်လေသည်။”

ဟု အကျိုးသင့်အကြောင်းသင့် ရှင်းပြထားပါသည်။ အိန္ဒိယမှ ခွဲထွက်ခဲ့ရသဖြင့် ကျွန်နိုင်ငံ အချင်းချင်း စိတ်ဝမ်းကွဲပြားပါက အကျိုးမရှိကြောင်းကို ‘မြန်မာပြည်နှင့် အိန္ဒိယဆက်ဆံရေး သဘောထားကြီးစွာထားလျက် စဉ်းစားရန်’ ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်က ရေးသားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးသည် ၁၉၃၉ မှ ၁၉၄၅ အထိ ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။ ကမ္ဘာ နိုင်ငံအသီးသီးသည် အသက်၊ အိုးအိမ်၊ စည်းစိမ်များ ပျက်ဆီးခဲ့ရသည်။ စစ်ပွဲ အနိုင်ရရှိသော နိုင်ငံများ၊ စစ်ဒဏ်ခံစားခဲ့ရသော နိုင်ငံများတွင် စားနပ်ရိက္ခာ ရှားပါးခြင်းနှင့် ကြုံတွေ့ရသည်။ ထို့အတူ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ထိုအခက်အခဲနှင့် ရင်ဆိုင်ရပေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် စိုက်ပျိုးရေးနိုင်ငံဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်ပေါ် နေသည့် အခက်အခဲကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန်-

“စပါးကို စွန့်စွန့်စားစား ဆင်းဆင်းရဲရဲ စိုက်ပျိုးသူများအား လယ်ရှင်တို့ထံမှ ကာကွယ်၍မပေးချေ။ လယ်ရှင်တို့မှာလည်း လယ်ခွန် ပေးရမည်အကြောင်း မကင်းလွတ်ချေ။ သို့သော် ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၅)ရက်နေ့က ကျင်းပသော ဘုရင်ခံစက္ကူဖြူအစည်းအဝေးက လယ်ခွန်များ ချမ်းသာပေးရန်နှင့် လယ်ခွန်များ လျှော့ပေါ့ရန် အတွက် အခွန်တော်အရာရှိများအား အခွင့်အာဏာများကို

^၁ ဂျာနယ်ကျော်၊ ၈-၇-၁၉၃၉၊ ၃။

ရက်ရက်ရောရောသုံးဖို့ ညွှန်ကြားရန် ဆုံးဖြတ်သည်ဟု သိရလေသည်။ ထိုသို့ဆုံးဖြတ်ချက်သည် မလုံလောက်ချေ။ သီးစားခမပေးရေး၊ လယ်ခွန်မကောက်ရေး အောက်ကျယုတ်လျော့သော အစီအမံက မည်သည့်အစီအမံမျှ ဟန်ကျလုံလောက်မည်မဟုတ်ပေ။ လယ်သမားတို့အား စွမ်းအားရှိသမျှ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်စေခြင်း၊ ထိုသို့ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်စေရန် တတ်နိုင်သမျှ အဖက်ဖက်က ကူပံ့ခြင်း၊ ကျွဲနွားများကို နိုင်ငံခြားမှတင်သွင်းခြင်း၊ ဓာတ်ဖြင့် မြန်မာပြည်တွင်ပင် ဖောက်ခြင်း၊ ထွန်ယက်ကိရိယာများ အမြန် တင်သွင်းခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ပေးမှသာ သက်သာချောင်ချိခွင့်ရ ကြမည်ဖြစ်ရာ အမေရိကန်၊ အင်္ဂလန် စသော နိုင်ငံကြီးများ ကလည်း လိုသလောက် စက်မှုကိရိယာ အကူအညီကိုပေးပါ တော့မည်”^၁

ဟု ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်က ‘ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမည့် ဘေးကြီးကို သက်သာစေနိုင်သော နည်း’ ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ရှင်းပြထားပါသည်။

၅။ ၂။ ထောက်ခံခြင်း

သတင်းစာဂျာနယ်များသည် မိမိတို့မှန်သည်ထင်သော အယူအဆများကို ထောက်ခံရေးသားလေ့ ရှိသည်။ အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ချက်ဖြစ်စေ၊ အစိုးရနှင့် မသက်ဆိုင်သည့် အဖွဲ့အစည်းဖြစ်စေ၊ လူမှုအကျိုးပြုလုပ်ငန်းတစ်ခုခုဖြစ်စေ မှန်ကန်သော လုပ်ရပ်ဖြစ်ပါက အယ်ဒီတာ့အာဘော်မှ ထောက်ခံရေးသားကြပါသည်။ ဆရာကြီး ဦးချစ်မောင်သည် မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုကို အမြဲတမ်းထောက်ခံရေးသားလေ့ ရှိပါသည်။

၁၉၃၉ တွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်ပွားလာပါသည်။ ထိုအခါ မြန်မာ့ လွတ်လပ်ရေးအတွက် လူတန်းစားအသီးသီးက လှုပ်ရှားလာကြသည်။ အလုပ်သမား၊ လယ်သမား၊ ကျောင်းသားများ ညီညွတ်လာကြသည်။ အထူးသဖြင့် မြန်မာကျောင်းသား တို့သည် ပို၍နိုးကြားလာကြသည်။ ကျောင်းသားများလည်း မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းမှုကို လုပ်ဆောင်သည်ကို-

^၁ ဂျာနယ်ကျော်၊ ၂၃-၂-၁၉၄၆၊ ၂။

“ဥက္ကဋ္ဌက ကျောင်းသားတစ်စုမှာ စာသင်ခန်း၏ လေးဖက်သော နံရံအတွင်း၌ အေးဆေးစွာနေထိုင်နိုင်ခွင့် မရတော့ကြောင်း၊ သခင် ဘဝသို့ရောက်ရန်မှာ မိမိတို့၏တာဝန်ဖြစ်ကြောင်း၊ ကျောင်းသား များကသာ လွတ်လပ်ရေးရရန် ရှေ့ဆောင်၍ လုပ်ကိုင်ကြပေမည် ဖြစ်ကြောင်း၊ မြန်မာကျောင်းသားတို့သည် မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး အတွက် မြန်မာပြည်၏ရာဇဝင်အသစ်တွင် စာတင်နိုင်ရန် ကြိုးစား ရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးလှုပ်ငန်းတွင် ကျောင်းသား ချည်းနှင့်လည်း မပြီး၊ မြန်မာတိုင်း မြန်မာတိုင်း ပုခက်တွင်း ကလေးသူငယ်မှစ၍ အတိုးအိုကြီးများအထိ လူတိုင်းစေ့ လူတိုင်းစေ့ ပါဝင်ဆင်နွှဲကြမှသာလျှင် ဖြစ်နိုင်ကြောင်း၊ ရှေ့ဆောင်ပြုအပ်သော မိမိတို့ကျောင်းသားသည် ယခုအချိန်မှစ၍ တောနယ်များသို့ အခါအခွင့်သင့်တိုင်း လှည့်လည်ပြီးလျှင် မိမိတို့ မြန်မာသွေးချင်း သားချင်းတို့အား လွတ်လပ်ရေး လိုချင်အောင် နည်းလမ်းများ ပြောကြား၍”^၁

ဟု ထောက်ခံရေးသားခဲ့ပါသည်။ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုတွင် ကျောင်းသားများ ပါဝင်လှုပ်ရှားရန် ကျောင်းသားများသမဂ္ဂဥက္ကဋ္ဌ၏ ဟောပြောချက်ကို ထောက်ခံရင်း မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးအတွက် နိုးကြားမှုရှိစေရန် ‘အထူးကျင်းပသည့် ကျောင်းသား လွှတ်တော်’ ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ထောက်ခံရေးသားထားပါသည်။

၁၉၄၅ ခု၊ မတ်လ(၁၃၀၆ ခု၊ တပေါင်းလ)တွင် မြန်မာတစ်မျိုးသားလုံးသည် ဖက်ဆစ်ဂျပန်တို့အား တော်လှန်ခဲ့ပါသည်။ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တို့ကို တော်လှန်ရာတွင် ရဟန်း၊ ရှင်၊ လူ၊ ပြည်သူတစ်ရပ်လုံး ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ တိုင်းသူပြည်သားတို့၏ စည်းလုံးညီညွတ်မှုကြောင့် ဖက်ဆစ်ဂျပန်တို့ကို အနိုင်ယူခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ အနိုင်ရရှိသည့် ဖက်ဆစ်ဂျပန်တော်လှန်ရေးကို ထောက်ခံသည့်အနေဖြင့်-

“မြန်မာများသည် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးရမှသာလျှင် ကိုယ့်တိုင်းခွင် စည်ပင်ရေး၊ ကိုယ့်အိုးကိုယ့်အိမ် သာယာရေး၊ ကိုယ့်လူမျိုး ဝပြောရေးကို ထိထိရောက်ရောက် လုပ်ကိုင်နိုင်ကြမည် ဖြစ်လေ သည်။ တစ်ဆင့်ခံအာဏာများကို နို့သက်ခံစို့၍ လုပ်ကိုင်နေ ရသမျှ မြန်မာများ ရသင့်ရအပ်သော တရားသဖြင့် ရထိုက်ရခွင့် များကို ရကြလိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ ဖ-ဆ-ပ-လ သည် တကယ့်

^၁ ဂျာနယ်ကျော်၊ ၂၈-၁၂-၁၉၄၁။

ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးရဖို့ လုံးပန်းနေသော အဖွဲ့ဖြစ်၍ ကျန်အဖွဲ့ များမှာ နို့သက်ခံစို့နေသော ဝါဒသမားများဖြစ်ရာ မြန်မာပြည်ကြီး တစ်ပြည်လုံး အတောင်အလက် ပြည့်ပြည့်စုံစုံနှင့် ပြန်လည် ထူထောင်ရန် တပေါင်းစိတ်ဓာတ် လိုအပ်နေရာ၌ မည်သူ့ကိုသာလျှင် အားပေးသင့်သည့်အကြောင်း တိုင်းပြည်က ကောင်းကောင်းကြီး စိတ်ပိုင်းဖြတ်ပြီးပြီဟု ယုံကြည်မျှော်လင့်ပေတော့သတည်း”

ဟု ထောက်ခံရေးသားခဲ့ပါသည်။ မြန်မာပြည်သူတစ်ရပ်လုံး စည်းလုံးညီညွတ်ကြရန် အတွက် ‘မြန်မာများ၏ တပေါင်းစိတ်ဓာတ်’ ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ထောက်ခံရေးသား ခဲ့ပါသည်။

၁၉၄၅ တွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးနောက် အင်္ဂလိပ်အစိုးရသည် မြန်မာနိုင်ငံကို ပြန်လည်အုပ်ချုပ်ပါသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံကို လွတ်လပ်ရေးမပေးလိုသဖြင့် စက္ကူဖြူစီမံကိန်းဖြင့် ဆက်လက်အုပ်ချုပ်လိုကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂလိပ်ဘုရင်ခံက စက္ကူဖြူစီမံကိန်းအကြောင်းကို အကျယ်မိန့်ခွန်းပြောကြားပါသည်။ ထိုမိန့်ခွန်းကို မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးဖခင်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက မဖတ်ဘဲ ဆန့်ကျင်ပါသည်။ ထိုအချက်ကို-

“ထိုမိန့်ခွန်းမှာ နေ့စဉ်သတင်းစာတစ်စောင်က ရေးသားဖော်ပြ လိုက်သကဲ့သို့ ထွေထွေထူးထူး မဟုတ်ဘဲ၊ စက္ကူဖြူစာတမ်း၏ အဖွင့်ဦးကာမျှသာ ဖြစ်နေချေတော့သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ယခင်အပတ်က ကျွန်ုပ်တို့ ဝေဖန်ချမှတ်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည့် သဘောအရနှင့်အညီသော် လည်းကောင်း၊ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက ဘုရင်ခံ၏ မိန့်ခွန်းကို ကောင်းစွာဖတ်၍ပင်မကြည့်၊ ကြက်ဥပြုတ်အပုပ်ကို အခွံခွာ သော်လည်း အပုပ်မှန်းသိပြီးဖြစ်၍ စားဖို့မလိုသကဲ့သို့ ဖတ်ဖို့လည်း မလိုကြောင်း ပြောသော သဘောနှင့်အညီသော်လည်းကောင်း၊ ကျွန်ုပ်တို့သည် ထူးထူးထွေထွေ ဝေဖန်နေဖွယ်ရာပင် မလိုတော့ဟု ထင်မြင်ယူဆမိသည့်အလျောက် ဤခေါင်းကြီးပိုင်းမှနေ၍ ဝေဖန်ခြင်း မပြုလိုတော့ပေ။”^၂

ဟု ထောက်ခံရေးသားခဲ့ပါသည်။ ဘုရင်ခံ၏မိန့်ခွန်းကို ဆန့်ကျင်သော ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်း၏ လုပ်ရပ်ကို ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်က ထောက်ခံခဲ့ပါသည်။

^၁ ဂျာနယ်ကျော်၊ ၁၆-၃-၁၉၄၆၊ ၂။
^၂ ဂျာနယ်ကျော်၊ ၁၆-၃-၁၉၄၆၊ ၂။

၅၊ ၃။ ဝေဖန်ခြင်း

ကိုလိုနီခေတ် မြန်မာနိုင်ငံ၏နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးများနှင့်ပတ်သက်သည့် ဖြစ်ရပ်များတွင် အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်မှုများကိုလည်းကောင်း၊ အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်က သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်သူ့အဖွဲ့အစည်းများကသော်လည်းကောင်း လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှု များကို ဝေဖန်ရေးသားခြင်း ဖြစ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ပြည်သူလူထုနှင့် နယ်ချဲ့ အစိုးရတို့ ထိပ်တိုက်တွေ့ဆုံသည့်အခါတွင် ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဝေဖန်လေ့ ရှိပါသည်။

ကိုလိုနီခေတ်တွင် ဗြိတိသျှအစိုးရသည် နိုင်ငံခြားသားအလုပ်သမားများကို ဈေးပေါပေါဖြင့် တင်သွင်းလာခဲ့သည်။ မြန်မာအလုပ်သမားတို့နေရာတွင် နိုင်ငံခြားသား အလုပ်သမားများကို စေခိုင်းခဲ့သည်။ အလုပ်ရှင်ကလည်း နိုင်ငံခြားသား ဖြစ်သည်။ အလုပ်သမားကလည်း နိုင်ငံခြားသားများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုအခါ တိုင်းရင်းသား မြန်မာအလုပ်သမားများအတွက် အခက်တွေ့ရသည်။ တိုင်းရင်းသားအလုပ်သမား များနှင့် နိုင်ငံခြားသားအလုပ်သမားများကို တန်းတူဆက်ဆံခြင်း ခံရသောအခါ တိုင်းရင်းသားများက မကျေနပ်ပေ။ ထိုသို့ မကျေနပ်သည်ကို ဂျာနယ်ကျော်က-

“မြန်မာပြည်၏ မျက်မြင်ဒိဋ္ဌ အဖြစ်အပျက်တို့ကို အမှန်သဘော အတိုင်း စဉ်းစားကြည့်သောအခါ နိုင်ငံခြားနေရှင်တို့၏ဘေးအန္တရာယ် အတွက် အလွန်စိုးရိမ်နေရသကဲ့သို့ နိုင်ငံခြားအလုပ်သမားများ ဘေးအန္တရာယ်အတွက်လည်း စိုးရိမ်နေရသော အခြင်းအရာများကို ထင်ရှားစွာ သိမြင်ရလိမ့်မည် ဖြစ်ပေသည်။

မြန်မာပြည်၌ နိုင်ငံခြားသားအလုပ်သမားများ၏ ဘေးအန္တရာယ်သည် အချို့သောနေရာများ၌ နိုင်ငံခြားသားနေရှင်တို့၏ ဘေးအန္တရာယ် ထက်ပင် ပိုမို၍ ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းလှသည်ဟု ဆိုသင့် လေသည်။

အထူးသဖြင့် မြန်မာပြည်တွင် အလုပ်သမားပြဿနာသည် လူဝင် လူထွက် ပြဿနာနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်လျက် ရှိသဖြင့် တိုင်းရင်းသား အလုပ်သမားနှင့် တိုင်းတစ်ပါးအလုပ်သမား ဟူ၍ မခွဲခြားဘဲ မနေနိုင်ပေကြောင်း”^၁

ဟူ၍ အိန္ဒိယပြည်မှ အလုပ်သမားခေါင်းဆောင် ရမ်းဂါးကို ဝေဖန်သည်။ ရမ်းဂါးက အလုပ်သမားများ တန်းတူအခွင့်အရေးရန် တောင်းဆိုခြင်းဖြစ်သည်ကို ဂျာနယ်ကျော်

^၁ ဂျာနယ်ကျော်၊ ၂၉-၇-၁၉၃၉၊ ၃။

ဦးချစ်မောင်က ‘တိုင်းရင်းသားနှင့် တိုင်းတစ်ပါးသား ခွဲခြားရန်’ ဟု ထောက်ပြဝေဖန်ထားပါသည်။ မြန်မာတိုင်းရင်းသား အလုပ်သမားများအပေါ် ထားရှိသော ဦးချစ်မောင်၏ စေတနာမှာ လေးစားစရာကောင်းပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အချို့သောဒေသများ၌ နှစ်စဉ်ရေကြီးရေလျှံမှုများ ဖြစ်ပွားလျက် ရှိပါသည်။ ရေဘေးအန္တရာယ်ကြောင့် အသွားအလာခက်ခဲကာ ကုန်စည်စီးဆင်းမှုများ နှောင့်နှေးကြန့်ကြာသဖြင့် ကုန်ဈေးနှုန်းကြီးမားလျက် ရှိသည်။ ရေဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်သဖြင့် အခက်အခဲဖြစ်ရပုံကို-

“မြန်မာပြည်၌ နှစ်စဉ် ရေကြီးလျက်ရှိနေသော ပြဿနာနှင့် ပတ်သက်၍ စဉ်းစားရန် အချက်တစ်ခုမှာကား မြန်မာပြည် မီးရထားလမ်းနှင့်အလားတူ တောင်နှင့်မြောက်သို့ ဖောက်လုပ်ထားသော ရန်ကုန်-မန္တလေး မော်တော်ကားလမ်းမကြီး ဖောက်လုပ်ထားခြင်းကြောင့် မြေနိမ့်ရာ အရပ်ဒေသများ၌ ရေဘေးအန္တရာယ် ဖြစ်ရသည် ဟူ၍လည်း ထင်မြင်ဖွယ် ရှိပေ၏။

၎င်းမော်တော်ကားလမ်းကြီးနှင့်တကွ မြန်မာပြည်မီးရထားလမ်းများ၌ ဖောက်လုပ်ထားလျက်ရှိသော ချောင်းကူးတံတားများသည် အများအားဖြင့် သေးငယ်ကျဉ်းမြောင်းလျက်၊ မိုးတွင်းအခါ၌ ၎င်းနေရာများ၌ ရေသွားမမှန်ဘဲ အနီးအနားပတ်ဝန်းကျင်၌ ရေလျှံနေသည်ကို မကြာခဏ တွေ့မြင်ကြရပေ၏။

သို့သော် မည်ကဲ့သို့သော အကြောင်းကြောင့်ပင် ဖြစ်စေကာမူ မြန်မာပြည်၌ ရေကြီးရခြင်းသည် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်းဖြစ်နေခြင်းမှာ မငြင်းနိုင်သဖြင့် အစိုးရတို့က ၎င်းအန္တရာယ်ကို နိုင်နင်းအောင် ထိရောက်စွာ လုပ်ကိုင်စီမံရန် သင့်တော်ပြီဟု ကျွန်ုပ်တို့ ထင်မြင်သဘောရရှိသည့်အတိုင်း ရေးသားဖော်ပြလိုက်ရပေသတည်း။”

ဟု ထောက်ပြဝေဖန်ထားသည်။ နှစ်စဉ်ရေကြီးခြင်းသည် အစိုးရတို့၏ အလုပ်တာဝန် ဖြစ်ပြီး အစိုးရတို့က နိုင်နိုင်နင်းနင်း လုပ်ဆောင်ရမည်ကို ‘နှစ်စဉ်ကြုံတွေ့နေရသော အန္တရာယ်’ ခေါင်းစဉ်ဖြင့် အယ်ဒီတာ့အာဘော်မှ ဝေဖန်ထားပါသည်။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် မြန်မာပြည်လွတ်လပ်ရေးရရန် ဦးဆောင်ကြိုးပမ်းလျက် ရှိပါသည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံကို လွတ်လပ်ရေးပေးလျှင် တောင်တန်းဒေသ

^၁ ဂျာနယ်ကျော်၊ ၁၂-၈-၁၉၃၉၊ ၃။

များကို ချန်ထားပြီး ပြည်မကိုသာ ပေးလိုသည်။ ထိုအခါ တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်းကို သွေးခွဲရန် ကြိုးစားလာပါသည်။ တိုင်းရင်းသားတို့ကလည်း ဗြိတိသျှတို့၏ သဘောကို သိထားပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ဦးဆောင်မှုကို လိုက်နာလျက် ရှိပါသည်။ ကချင်မနောပွဲကို တက်ရောက်ရန်အတွက် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းထံသို့ ဖိတ်စာသည် အချိန်မီ ရောက်ရှိလာခြင်း မရှိပေ။ သို့သော် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက သဘောထားကြီးစွာဖြင့် မလာနိုင်ခြင်းကို အကြောင်းကြားစာ ပြန်ပို့ပေးသည်။ ထိုအကြောင်းကြားစာကို သတင်းစာတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်ကို-

“သို့သော် ဖိတ်သည်ဖြစ်စေ၊ မဖိတ်သည်ပင်ဖြစ်စေ ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းက မလာရောက်နိုင်သဖြင့် ဝမ်းနည်းကြောင်း ပြန်ကြားစာ ပို့ခြင်းသည် အချင်းချင်း ချစ်ကြည်မှုကိုပြသည့် အခြင်းအရာ တစ်ခုဖြစ်ရကား ဤကိစ္စကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်းသည် မရှိသောပြစ်မှုကို ရှာကြံ၍ပြခြင်းသာ ဖြစ်သဖြင့် ဝမ်းနည်းဖွယ်ပင် ဖြစ်ချေသည်။”

ကြေညာစာတမ်းကို အားလုံးခြုံကြည့်လျှင် သွေးမကွဲသေးသော တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်းကို သွေးကွဲအောင် အတင်းခွဲသည့် သဘောများကိုသာ တွေ့ရှိရရာ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ကြေညာချက် ပေါ်လာအောင် ဖန်တီးပေးခဲ့သည့် ကလိန်ခြုံများအကြောင်းကိုလည်း ဖွင့်မချလိုဟု မည်သို့ပင်နေသော်လည်း ကျွန်ုပ်တို့ကမူ တိုင်းပြည်အား ဖွင့်မချဘဲ မနေနိုင်ပေ။ ထိုကလိန်ခြုံများမှာ အခြားမဟုတ်၊ တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း ညီညွတ်မှုကို မရှုနိုင်သော ‘နယ်ချဲ့စက္ကူဖြူ နတ်ကြီးများ’ သာဖြစ်ကြောင်း တိုင်းပြည်အား အတိအလင်းပင် ဖွင့်လှစ်ထုတ်ဖော်၍ ပြလိုက်ရပေသတည်း။”

ဟု ဝေဖန်ထားပါသည်။ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးကို ဖြိုခွဲနေသော ဗြိတိသျှ တို့ကို ‘သွေးမကွဲသေးသဖြင့် သွေးကွဲအောင် လုပ်ပေးနေပြီ’ ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ဝေဖန်ထားသည်မှာ ပေါ်လွင်လှပါသည်။

၅၊ ၄။ စည်းရုံးခြင်း

ပြဿနာတစ်ရပ် အဖြစ်အပျက်တစ်ခုသည် တစ်မျိုးသားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သည်ဟု ထင်လျှင် ထိုကိစ္စကို မိမိမှန်သည်ဟူသော ရှုထောင့်မှနေ၍ တင်ပြကာ စည်းရုံး ရေးသားခြင်း ဖြစ်သည်။ သမိုင်းယဉ်ကျေးမှုတန်ဖိုး ဆုံးရှုံးမည်ဟု ထင်သောအခါတွင်

စာရေးသူသည် မိမိ၏အယူအဆတစ်ရပ်၊ ထင်မြင်ချက်တစ်ရပ်ကို တစ်ဖက်သူအား စည်းရုံးရေးသားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံကို အိန္ဒိယပြည်နယ်အဖြစ်မှ ခွဲထုတ်ပြီးသောအခါတွင် ပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသည်။ လူဝင်လူထွက်ပြဿနာနှင့် ခွဲထွက်ရေးပြဿနာတို့ ဖြစ်ပွားလျက် ရှိသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ပွားသည်ကို ပြေလည်စေရန်အတွက် လွှတ်တော်အမတ်များကို စည်းရုံးထားသည်မှာ-

“သို့ဖြစ်ရကား ဩဂုတ်လတွင် စတင်စည်းဝေးမည့် မြန်မာပြည် လွှတ်တော်တွင် အိန္ဒိယပြည်လွှတ်တော်က ဆုံးဖြတ်ချက်ချသကဲ့သို့ လူဝင်လူထွက်ကိစ္စနှင့်တကွ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစနစ်ကိုပါ ပြုပြင်နိုင်ရန် အိန္ဒိယပြည် ဘုရင်ခံချုပ်ထံသို့ မြန်မာပြည် ဘုရင်ခံက ကြိုတင်အကြောင်းကြားသင့်သည် ဟူသော အဆို တစ်ရပ်ကို ဆုံးဖြတ်ရန် သင့်လှပေသည်။

ဤသို့ လွှတ်တော်က အရေးယူလျက် လှုံ့ဆော်ပေးမှသာလျှင် လူဝင်လူထွက်ကိစ္စနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးကိစ္စ စနစ်ပြင်ဆင်ရေး တို့သည် လျင်မြန်စွာ ထမြောက်အောင်မြင်လိမ့်မည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ ထင်မြင်သဘော ရရှိသည့်အတိုင်း ရေးသားဖော်ပြလိုက်ရပေ သတည်း”^၁

ဟူ၍ လွှတ်တော်ကို စည်းရုံးထားပါသည်။ လွှတ်တော်အမတ်များအနေဖြင့် လူဝင် လူထွက်ကိစ္စနှင့် ရောင်းဝယ်ရေးကိစ္စကို လွှတ်တော်တွင် ဆုံးဖြတ်ကြရန်အတွက် ‘ဩဂုတ်လ အစည်းအဝေးအတွက် အကြံပေးချက်’ ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် စည်းရုံး ထားပါသည်။

ကိုလိုနီခေတ် (၉၁)ဌာနအုပ်ချုပ်ရေးတွင် ယစ်မျိုးဌာနသည် အရေးကြီးသော ဌာန ဖြစ်သည်။ ယစ်မျိုးဌာနသည် အစိုးရအတွက် အခွန်ငွေများစွာ ရရှိသောဌာန ဖြစ်သည်။ ယစ်မျိုးဌာနသည် ငွေရှာသောဌာနတစ်ခု မဖြစ်စေလိုသော သဘောကို-

“မြန်မာပြည်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တွင် ယစ်မျိုးဌာနသည် ဝန်ကြီးချုပ်များ သဘောအရ စီမံနိုင်သော ဌာနဖြစ်သောကြောင့် အစိုးရ ဝင်ငွေ ထွက်ငွေ မျှတအောင် အခြားတစ်နည်းတစ်လမ်းဖြင့် စီမံပြီးလျှင် ယစ်မျိုးဌာနကို ငွေရှာသောဌာနအဖြစ်ဖြင့် မထားဘဲ ယစ်မျိုး

^၁ ဂျာနယ်ကျော်၊ ၂၂-၇-၁၉၃၉၊ ၃။

ပိတ်ပင်တားမြစ်သော ဌာနအဖြစ်သို့ရောက်အောင် ပြုလုပ်စီမံ နိုင်သော အခွင့်အရေး ရှိပေ၏။”^၁

ဟု ဝန်ကြီးချုပ်ကို စည်းရုံးထားပါသည်။ ယစ်မျိုးဌာနကို မူးယစ်ဖောက်ပြားစေ တတ်သော အရက်များ သောက်စားမှုမှ နည်းပါးစေရန် လုပ်ဆောင်သော ဌာနဖြစ်စေရန် ‘မြန်မာပြည်တွင် ပြုပြင်ရန်အကြံ’ ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် စည်းရုံးထားပါသည်။

အစားအသောက်များ ရောင်းချရာတွင် ဖြုတ်၊ ယင် စသည်တို့ အံ့နေသော အစားအစာများကို စားမိလျှင် ရောဂါများ ဖြစ်တတ်ကြပါသည်။ ထိုသို့ အစားအသောက် ဘေးအန္တရာယ်များ မဖြစ်စေရန်အတွက် လုံခြုံအောင် လုပ်သင့်ကြောင်းကို-

“ကုန်သည်တို့သည် ရောင်းချရန်အလို့ငှာ ကုန်စည်များကို မဝယ်ချမ်းမီ ဤမည်ဤမည်သော ကုန်သည် ဘေးရန်ကို ကာကွယ်နိုင်သလော၊ ကာကွယ်လျှင် မည်သို့ကာကွယ်သနည်း၊ ၎င်းကုန်သည် လူတို့၏ကြောက်စိတ်ကို ဖြိုဖျက်နိုင်မည့် ကုန်လော စသည်ဖြင့် စူးစမ်းသင့်သည်။ ဘေးကိုကာကွယ်မည့် ကုန်မှန်လျှင် စစ်စစ်ဆေးဆေး မေးမေးစမ်းစမ်း ဝယ်ယူပြီးနောက် တစ်ဆင့် ဖောက်ကား ရောင်းချသင့်လေသည်။”^၂

ဟု ကုန်သည်များကို စည်းရုံးထားသည်။ ကုန်သည်များသည် အစားအသောက်များကို ဘေးရန်ကင်းစေရန် လုပ်ဆောင်သင့်ကြောင်း ‘ဆိုင်ရှင်များ ဟောကြားသင့်သော တရား’ ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် စည်းရုံးထားခြင်း ဖြစ်သည်။

၆။ ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်၏အယ်ဒီတာ့အာဘော်အရေးအသားပိုင်း

အယ်ဒီတာ့အာဘော်အရေးအသားသည် စာစီစာကုံးရေးနည်း ပုံစံအတိုင်း ဖြစ်သည်။ နိဒါန်း၊ စာကိုယ်၊ နိဂုံး သုံးပိုင်းလုံး ညီညွတ်အောင် ရေးသားရမည်။ နိဒါန်းတွင် ရေးသားသည့် အချက်အလက်များသည် ခေါင်းစဉ်နှင့် လိုက်လျောမှု ရှိရမည်။ စာကိုယ်တွင် မိမိပြောဆိုလိုသည်တို့ကို အစီအစဉ်တကျ ရေးသားနိုင်ရမည်။ နိဂုံးတွင် မိမိ၏ဦးတည်ချက်ကို တိတိကျကျ အခန်းဆက် ပေးနိုင်ရပါမည်။

ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်သည် အယ်ဒီတာ့အာဘော်ကို ရေးသားရာတွင် နိဒါန်း၊ စာကိုယ်၊ နိဂုံးတို့ကို အချိတ်အဆက်မိမိ ရေးသားထားနိုင်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

^၁ ဂျာနယ်ကျော်၊ ၅-၈-၁၉၃၉၊ ၃။
^၂ ဂျာနယ်ကျော်၊ ၇-၁၀-၁၉၃၉၊ ၃။

၃-၆-၁၉၃၉ ထုတ် ဂျာနယ်ကျော်တွင် ‘နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေး’ ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် အယ်ဒီတာ့အာဘော် ရေးသားခဲ့ပါသည်။ နိဒါန်းတွင်-

“ကျွန်ုပ်တို့ မြန်မာလူမျိုးများသည် ဝံသာနုစိတ်ဓာတ် လှုံ့ဆော် အားပေးခြင်းကြောင့် အမျိုးသားကြီးပွားရာ ကြီးပွားကြောင်း ဖြစ်သော လုပ်ငန်းပြဿနာ အဖြာဖြာများကို မနေမနား ကြိုးစား အားထုတ်နေကြသော အခြင်းအရာသည် ရှေးအခါကနှင့် နှိုင်းယှဉ် ကြည့်ရလျှင် အလွန်ပင် အားတက်ဖွယ်ကောင်းသည်မှာကား ယုံမှားဖွယ် မရှိနိုင်ချေ။”^၁

ဟု ခေါင်းစဉ်နှင့် လိုက်ဖက်ညီစွာ ရေးသားထားပါသည်။

စာကိုယ်တွင် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးတို့ကို အကျယ်ရှင်းလင်းသည်။ စီးပွားရေး ဆိုသည်မှာ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားဖြစ်ကြောင်းကို-

“ထိုကဲ့သို့ အမျိုးသားဆိုင်များ တည်ထောင်ဖွင့်လှစ်ခြင်း၊ အမျိုးသား ဆိုင်များ၌ ဝယ်ယူခြင်း အစရှိသော လုပ်ငန်းများသည် ဝံသာနု လုပ်ငန်းများ အစစ်အမှန်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ထိုလုပ်ငန်းများသည် ကျွန်ုပ်တို့ ဆိုလိုရင်းဖြစ်သော နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးနယ်ပယ်သို့ မရောက်ရှိသေးကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့က ဖော်ပြရေးသားလိုသော ဆန္ဒ ရှိပေ၏။”^၂

ဟု မိမိ၏အယူအဆကို ဖွင့်ဆိုရှင်းပြရေးသားထားသည်။ ခေါင်းစဉ်၏ဆိုလိုချက်ကို အသေးစိတ် ရှင်းပြပြီး မြန်မာတစ်မျိုးသားလုံး ဝံသာနုစိတ်ဓာတ်ဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ရန် တိုက်တွန်း ထားပါသည်။

နိုင်ငံရေးတွင်လည်း အောင်မြင်သော နိုင်ငံရေးကို လုပ်ဆောင်ကြရန်-

“မြန်မာပြည်တွင် ယခုအခါ နိုင်ငံရေးကြိုးဝါးသံ အမျိုးမျိုးတို့ မြည်ဟီးထစ်ချွန်းလျက် ရှိသဖြင့် ဇာတိမာန်တက်ကြွဖွယ် အမှန် ကောင်းပေ၏။ သို့သော် ဇာတိမာန်တက်ကြွနေရုံမျှဖြင့် မြန်မာလူမျိုး တို့မှာ လိုရာခရီးသို့ ဆိုက်မြိုက်လျင်မြန်စွာ ဆိုက်ရောက်နိုင်မည် မဟုတ်ချေ။ အခြေခံခိုင်မာသော လုပ်ငန်းပါ ဒွန်တွဲလျက် ပေါ်ထွက် လာမှသာလျှင် ထမြောက်အောင်မြင်နိုင်လိမ့်မည် ဖြစ်ပေသည်။”

^၁ ဂျာနယ်ကျော်၊ ၃-၆-၁၉၃၉၊ ၃။
^၂ ဂျာနယ်ကျော်၊ ၃-၆-၁၉၃၉၊ ၃။

ဟု ကြောင်းကျိုးပြရေးနည်းကို သုံး၍ တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ထားပါသည်။ စာရေးသူ ဖြစ်လိုသော စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးကို စာကိုယ်တွင် အကျယ်ရှင်းပြထားသောကြောင့် စာဖတ်သူများ နားလည်လက်ခံလာနိုင်စေပါသည်။

နိဂုံးပိုင်းတွင် နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးအကြောင်းကို အကြောင်းတိုက်ဆိုင်တိုင်း ရေးသားမည်ဖြစ်ကြောင်း-

“ကျွန်ုပ်တို့၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်သည် အခြေခံခိုင်မာသော လုပ်ငန်းများကို အခါအခွင့် အားလျော်စွာ ဖော်ပြသွားရန်ပင် ဖြစ်သည့်အတိုင်း မြန်မာပြည်၏ စီးပွားရေးပြဿနာတို့နှင့် သက်ဆိုင် သမျှ အကြောင်းအရာ အဖြာဖြာတို့ကို အကြောင်းအားလျော်စွာ သက်ဆိုင်ရာအခါ၌ ရေးသားဖော်ပြမည် ဖြစ်ပေသည်။”^၁

ဟု နိဂုံးချုပ်ရေးသားပါသည်။ ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်သည် အယ်ဒီတာ့အာဘော် များကို ရေးသားရာ၌ နိဒါန်း၊ စာကိုယ်၊ နိဂုံး သုံးခုစလုံးကို ချိတ်ဆက်ရေးသား နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် စာရေးသူပြောချင်သော ဆိုလိုချက်မှာ ပေါ်လွင်လာပါသည်။

စာပိုဒ်များကို အကြောင်းအချက်တစ်ခုလျှင် စာတစ်ပိုဒ်နှုန်းဖြင့် ရေးသား ပါသည်။ ဝါကျများသုံးစွဲရာတွင် ဝါကျတိုများထက် ဝါကျရှည်များကို သုံးနှုန်းထား သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အယ်ဒီတာ့အာဘော် အကြောင်းအရာများကို အသေးစိတ် ရှင်းလင်းရသောကြောင့် ဝါကျရှည်များ သုံးထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။ ဝါကျရှည်များသုံးသော်လည်း စာရေးသူ၏ စကားပြေအရေးအသား ကျွမ်းကျင်မှုကြောင့် စာဖတ်သူမှာ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း နားလည်နိုင်ပေသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

အယ်ဒီတာ့အာဘော်သည် သတင်းစာဂျာနယ်များတွင် အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်နေပါသည်။ ကိုလိုနီခေတ်တွင် ဂျာနယ်များ အမျိုးအစားစုံလင်စွာ ထွက်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ ဂျာနယ်အများအပြားထဲတွင် ဂျာနယ်ကျော်သည် ထင်ရှားသော ဂျာနယ်တစ်စောင် ဖြစ်ခဲ့သည်။ လူအများစိတ်ဝင်စားသော ဂျာနယ်အဖြစ်လည်း ရပ်တည် ခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ ရပ်တည်နိုင်ခဲ့ခြင်းမှာ ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်၏ အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

^၁ ဂျာနယ်ကျော်၊ ၃-၆-၁၉၃၉၊ ၃။

ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်သည် မျိုးချစ်စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုတွင်လည်း တက်တက်ကြွကြွ ပါဝင်လှုပ်ရှားသည်။ ကိုလိုနီခေတ် မြန်မာပြည်သူတို့ ခံစားနေရသော ဒုက္ခမျိုးစုံကို သိရှိနားလည်သူလည်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အယ်ဒီတာ့အဘော် အခန်းမှနေ၍ မြန်မာပြည်သူတို့၏ ပြဿနာကို ထောက်ပြရေးသားလေ့ ရှိပါသည်။ သူ၏အရေးအသားများကြောင့် မြန်မာပြည်သူတို့ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး အမြင်ကျယ်လာခဲ့ပေသည်။

နိဂုံး

ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်၏ အယ်ဒီတာ့အဘော်များသည် ပြည်သူတို့၏ အသိဉာဏ်ကို ဖွင့်ပေးခဲ့ပါသည်။ ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်သည် အယ်ဒီတာ့အဘော်မှတစ်ဆင့် ကိုလိုနီခေတ် မြန်မာပြည်သူတို့၏ အတွေးအခေါ်နှင့် အသိအမြင်ကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်၏ မြန်မာပြည်သူတို့အပေါ်တွင် ထားရှိသော စေတနာကို ဤစာတမ်းတွင် လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ခင်မောင်ထွန်း၊ ဦး။ (၁၉၇၄)။ မြန်မာဂျာနယ်သမိုင်း (၁၉၁၉-၁၉၄၁)၊ နှလုံးလှစာပေ။

ဘသန်း၊ ဦး(ယူဝီအိုင်)။ (၁၉၇၅)။ မြန်မာသတင်းစာသမိုင်း။ စာနယ်ဇင်းသမိုင်းစာတမ်းများ (ပတွဲ)။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်။

မြကေတု။ (၁၉၉၄)။ ဘက်စုံသတင်းစာပညာ၊ တောက်တောက်ဝင်းပုံနှိပ်တိုက်။ ရန်ကုန်။

မြန်မာအဘိဓာန်။ (၁၉၉၁)။ မြန်မာစာအဖွဲ့။ ရန်ကုန်။

ဝန်၊ ဦး။ (၁၉၆၁)။ တက္ကသိုလ်မြန်မာအဘိဓာန်။ တက္ကသိုလ်ဘာသာပြန်နှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးဌာန။ ရန်ကုန်။

သန်းဝင်း၊ မောင်။ (၂၀၀၉)။ မြန်မာဂျာနယ်နှစ်(၉၀)ပြည့်ခရီး (၁၉၁၉-၂၀၀၉)။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန။

ဂျာနယ်များ

- ၁။ ၁၇၊ ၅၊ ၁၉၃၉ (အုပ်တွဲ (၁) စာစောင် (၁))
- ၂။ ၃၊ ၆၊ ၁၉၃၉ (အုပ်တွဲ (၁) စာစောင် (၂))
- ၃။ ၁၊ ၇၊ ၁၉၃၉ (အုပ်တွဲ (၁) စာစောင် (၆))
- ၄။ ၈၊ ၇၊ ၁၉၃၉ (အုပ်တွဲ (၁) စာစောင် (၇))
- ၅။ ၁၅၊ ၇၊ ၁၉၃၉ (အုပ်တွဲ (၁) စာစောင် (၈))
- ၆။ ၂၉၊ ၇၊ ၁၉၃၉ (အုပ်တွဲ (၁) စာစောင် (၁၀))
- ၇။ ၁၂၊ ၈၊ ၁၉၃၉ (အုပ်တွဲ (၁) စာစောင် (၁၂))
- ၈။ ၂၈၊ ၁၂၊ ၁၉၄၀ (အုပ်တွဲ (၇) စာစောင် (၁၁))
- ၉။ ၁၆၊ ၂၊ ၁၉၄၆ (အုပ်တွဲသစ် (၃) အမှတ် (၃))
- ၁၀။ ၂၃၊ ၂၊ ၁၉၄၆ (အုပ်တွဲသစ် (၃) အမှတ် (၄))
- ၁၁။ ၂၊ ၃၊ ၁၉၄၆ (အုပ်တွဲသစ် (၃) အမှတ် (၅))
- ၁၂။ ၉၊ ၃၊ ၁၉၄၆ (အုပ်တွဲသစ် (၃) အမှတ် (၆))
- ၁၃။ ၁၆၊ ၃၊ ၁၉၄၆ (အုပ်တွဲသစ် (၃) အမှတ် (၇))